

**Skjøtselsplan for slåttemark på Nedre Sliper,
Klevgardene, Oppdal kommune, Sør-Trøndelag
fylke.**

Bioreg AS Rapport 2012 : 06

BIOREG AS

Rapport 2012:06

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersoner: Finn Oldervik	ISBN-nr. 978-82-8215-190-0
Prosjektansvarlig: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as	Oppdragsgiver: Oppdal kommune ved fagansvarlig for miljø, Eli Grete Nisja	Dato: 09.01.2012
Referanse: Oldervik, F.G. & Folden, Ø. 2012. Skjøtelsesplan for slåttemark på Sliper, nedre, Klevgardene-Sliper-Dettli, Oppdal kommune, Sør-Trøndelag fylke. Bioreg AS rapport 2012 : 06. ISBN; 978-82-8215-190-0.		
Referat: Rapporten beskriver naturverdier og artsmangfold for ei slåttemark på Sliper, nedre lengst øst av de slåttemarkslokalitetene vi har avgrenset og beskrevet innen det verdifulle kulturlandskapet som går under navnet; Klevgardene - Sliper - Dettli. Videre gjør rapporten rede for de skjøtelsestiltak som bør settes i verk for å ta vare på de biologiske verdiene som er knyttet til lokaliteten.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtsel Slåttemark		

Figur 1. Foto; Øystein Folden 16.07.2011. Bildet er tatt fra øst i lokaliteten, mot vest, og viser de sentrale, øvre deler av lokaliteten. I denne lokaliteten er det noen områder som er tresatte, trolig som en følge av at det er vanskelig å slå. Så lenge disse tresatte partiene ikke blir tette, og at de beites godt, er det trolig bra for det biologiske mangfoldet at de blir værende.

Innhold

Innhold	3
Forord	4
A. Generell del	5
Slåttemarksutforminger Midt-Norge	5
Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker	6
B. Klevgardene; Nedre Sliper	8
SØKBARE EGENSKAPER	8
SKJØTSELSPLAN	11
Kilder	12
Litteratur:	12
Muntlige kilder:	12
Internett:	13
Ortofoto/kart	13
Bilde	14

Forord

Opprinnelig etter initiativ fra Eli Grete Nisja, miljøansvarlig i Oppdal kommune, Sør-Trøndelag fylke, kom arbeidet med skjøtelsplaner i gang sommeren 2010. Det var to områder i Oppdal en skulle konsentrere seg om, nemlig Åmotsdalen og Klevgardene. Selv om det hadde foregått noe kartlegging i disse områdene tidligere, ble det ganske snart klart at både avgrensinger og beskrivelser var for grove og unøyaktige. Dette skapte en god del forvirring og frustrasjon i starten, men etter hvert forstod vi at det meste av arealene måtte kartlegges og avgrenses på nytt, selv om de gamle beskrivelsene av og til kunne benyttes som et tillegg til egne. Skjøtelsplanene i Åmotsdalen er de første planene for slike lokaliteter som blir laget av Bioreg AS og dens medarbeidere, og det har nok vært litt famling i starten. Vi har siden starten i 2010 også laget en del skjøtelsplaner for Møre og Romsdal, slik at vi føler nå at vi er inne på riktig spor.

Klevgardene, - også inkludert Sliper og Dettli, er et særegent og verdifullt kulturlandskapsområde som det er svært viktig å få tatt vare på. Flere av gårdene her er fremdeles i drift og mye av kulturlandskapet er i god hevd, noe som er viktig både ut fra verdien i å få tatt vare på det biologiske mangfoldet, men også med tanke på turistnæringen. Et velstelt kulturlandskap er regnet som viktig i så måte da Klevgardene m.m. er utgangspunkt både for fjellturer og andre turer langs de gamle ferdselsvegene som passerer gjennom området. I den forbindelse kan det jo nevnes at den gamle kløvstien eller rideveien mellom Oppdal og Sunndal gikk gjennom tunet på Øvre Slipran, mens det på Nedre Slipran var skysstasjon fra ca 1885 og fram til 1927. I den tida var garden et viktig knutepunkt for ferdselen mellom innlandsbygdene og Nordmøre. Her møtte ungdommen fra Nordmøre opp når de skulle få seg slåttejobb. Forfatteren av bygdeboka (G. Høgset) seier at garden fungerte som et slags slavemarked, noe som vel er å ta sterkt i. Litt likhet var det jo, for når Nordmørsungdommen møtte opp på Sliper ved midten av juli, så kom også Oppdalsbøndene for å ta de oppmøtte i øyesyn og for å prate. Et sitat fra bygdeboka lyder; "De gikk omkring og så på onnafolket og pratet med dem. Kraftige karer med lange armer til "ljåsvingen" sto høyt i kurs, og mange - spesielt unge gardbrukere - var interessert i unge, vakre jenter. Det sies at mange ungjenter havnet som gårdmannskjerringer i fjellbygdene. Den først underskrevne kjenner godt til dette, da han har ei farsøster som ble gardkjerring på en Oppdalsgard, omtrent slik det her er skildra.

Oppdal kommune anser det som svært viktig å prøve å beholde mest mulig av det autentiske miljøet i området og det gjelder både så vel bygninger som kulturlandskapet generelt.

Skjøtelsplanene for området har som hovedoppgave å ta vare på det opprinnelige artsmangfoldet, og da ved en skjøtelsmåte som ligner mest mulig på den tradisjonelle, dvs. med minimal gjødsling og sein slått, - eventuelt med supplering av litt vår- og/eller høstbeite.

Vi vil med dette få takke Oppdal kommune v/Eli Grete Nisja for oppdraget og for et utmerket samarbeid om prosjektet. Så vil vi også rette en takk til eiere og brukere av de aktuelle områdene for velvilje og tålmodighet når vi har ringt og mast om opplysninger.

Mjosundet i Aure 09.01.2012

Tingvoll 09.01.2012

For Bioreg AS

Finn Gunnar Oldervik

Øystein Folden

A. Generell del

Slåttemarker er arealer som blir regelmessig slått. Semi-naturlig slåttemark, eller såkalt natureng, er slåttemarker som er formet gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. De er ofte overflatelyddet, men ikke oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og ikke eller meget lite gjødslet. De blir slått seint i sesongen. Slåttemarkene blir eller ble gjerne høstbeitet og kanskje også vårbeitet. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer noe fra sted til sted og hvor man er i landet. Slåttemark er urte- og grasdominert og oftest meget artsrik. Den kan være åpen eller tresatt.

Tresatte slåttemarker med styvingstrær som blir høstet ved lauving er i dag meget sjeldne. Slike såkalte lauvenger ble gjerne beitet om våren, slått en gang seint om sommeren og høstbeitet. I tillegg ble greinene på trærne høstet til lauvfôr med et tidsintervall på 5-8 år. I gammel tid spilte også myr en viktig rolle som slåttearealer (slåttemyr). De fleste jordvannsmyrene i Norge har tidligere vært slått, men myrslåtten opphørte i stor grad alt for lenge siden og forekom bare noen få steder fram til slutten av 1950-årene. Gjengroingen av slåttemyr går imidlertid gjerne langsomt så flere myrer bærer i dag likevel fortsatt preg av denne høstingen. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrer som fortsatt er i hevd.

De ulike slåttemarkene tilhører våre mest artsrike naturtyper med meget stor betydning også for andre organismer enn karplanter. Rundt 70 prosent av våre dagsommerfugler er for eksempel knyttet til åpen engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og en rekke vadefugler bruker strandenger (slått eller beita) som hekkeområder og rasteplasser ved trekk. I tillegg har slåttemarker stor betydning for mange truede beitemarksopper. Slåttemarker kan ikke erstattes av beitemarker fordi de inneholder vegetasjonstyper og flere arter som ikke opprettholdes av beite. I sammenligning med beitemarker har de høyest artsmangfold per m² og også de største bestandene av flere truede engarter. Gjennom historien har de vært, og vil også i framtiden være, viktige "levende genbanker". I tillegg er de bærekraftige økosystemer som har vært et nøkkelement i norsk landbruk i tusener av år. I løpet av 1900-tallet har de imidlertid blitt blant våre mest truede naturtyper.

Slåttemarksutforminger Midt-Norge

Den store variasjonen i vår slåttemarksvegetasjon i Norge er foreløpig bare delvis kartlagt. I det følgende har vi likevel forsøkt å peke på noen utforminger av slåttemarksvegetasjon som kan sees som karakteriske for Midt-Norge og dermed gir denne regionen et særskilt forvaltningsansvar. Vi gir også eksempler på noen verdifulle lokaliteter.

I Midt-Norge finnes utforminger av dunhavreeng på kysten med arter som blåstarr, vill-lin, ormetunge og marianøkleblom. Artsrike slåttemarker med bl.a. marinøkkel og rødflangre er registrert på Allmeningsværet i Roan, Sør-Trøndelag. Eksempel på artsrik dunhavreeng er registrert også i Oppdal kommune på Åmotsdalen gård og på Halsen. Også Kleivgardene-Sliper-Detli i Oppdal har meget artsrik slåttemark med kalk- og varmekrevende arter. I Lierne i Nord-Trøndelag på Kvelia finnes boreale slåttemarker (flekkgrisøreng) med lang kontinuitet, som fortsatt er i god hevd. Og på Storlia i Leksvik kommune finnes hevdede enger av ulike typer som frisk fattigeng, frisk til tørr middels baserik eng og vekselfuktig, baserik eng, med vill-lin, nattfiol, storblåfjær, bakkeseøte, vårmarihånd, bergskrinneblom, vårskrinneblom og stortveblad. Velhevdde skogstorkenebb-ballblomslåttemarker finnes i Sølendet naturreservat, i Røros kommune, Sør-Trøndelag.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarkar

Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammel artsrik eng på, er å følge opp den tradisjonelle driftsforma, uten gjødsel og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noe fra sted til sted avhengig av klima og høyde over havet. Derfor er det viktig å finne ut hva som har vært vanlig på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet fra gammelt av. Slått før 10. juli var imidlertid meget sjeldent! I Oppdal som er det aktuelle området her, var det vesentlig senere starttidspunkt for slått enn ute i fjordene. På kysten av Nordmøre var oppstart av slått rundt den 10. juli slik som antydnet. Ungdommen her gjorde oftest fra seg slått hjemme for så å dra til Oppdal for å få seg slåttejobb. Dette var ofte tre uker/ en måned senere enn 10. juli, - dvs oppstart i slutten av juli/begynnelsen av august. Dette vil trolig også være det optimale tidspunkt for oppstart av slått i Oppdal nå med henblikk på restaurering/bevaring av gamle slåttemarkar i kommunen.

En bør benytte lett redskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettere traktor der det er mulig). Graset må bakketørkes/ev.hesjes før det fjernes. Bakketørkinga er viktig for at frøa til engartene både skal få modne ferdig og bli liggende igjen på enga når høyet samles sammen og kjøres vekk.

Enkelte steder har engene i tillegg vært beitet, enten vår eller høst eller begge deler. Bare beiting kan imidlertid ikke erstatte slått, men er det eneste mulighet for skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsomme. De velger ikke ut "godbitene" slik sauene gjør. Beitepresset må i tilfelle ikke være for stort, og en må vente seg noe manuell etterrydding. Der en har tidligblomstrende arter som til eksempel søstermarihånd er det særlig viktig at en unngår vårbeite.

Restaurering

Når det gjelder restaurering av enger som er i gjengroing og utvidelse av eksisterende slåtteareal er det viktig ikke å sette i gang med mer omfattende restaurering enn det en greier å følge opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaureres, kan det være lurt å ta det trinnvis over flere sesonger. Slik blir det mer overkommelig, og en får en følelse med hvor omfattende de ulike tiltaka er, og hva en kan forvente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomføres på frossen og gjerne bar mark, dette for å unngå skader på undervegetasjonen og er samtidig lettvinnt for å få så lav stubbe som mulig. Rydding i snø kan være noe mer tungvint, mindre busker og oppslag kan også ryddes på sommeren når det er tørt og mye av biomassen er samlet i bladene.

I slåtteenger som *ikke* har vært tresatt er det ikke noe poeng å sette igjen noe særlig med trær. Gamle styvingstre må imidlertid spares. Et og annet lauvtre med fin og vid krone kan og få stå. All gran/furu og fremmede treslag (eksempelvis platanlønn) bør fjernes.

Etter hogst er det spesielt viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samla sammen og brent på egna steder, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska rask- og storvoksen konkurransesterk vegetasjon. Oppflising og spredning av flis i området er av samme grunn ikke å anbefale.

Gjenstående biomasse vil ta opp noe av næringen som frigjøres fra de døde røttene til trær og busker som har blitt ryddet vekk. Dette gir en gjødselseffekt som lett forårsaker oppvekst av uønska nitrogenkrevende arter (som for eksempel bringebær, brennesle). Gradvis gjenåpning er derfor viktig. Gjødslingseffekten sammen med økt lysinnstråling fører gjerne også til en del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningene i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette faller normalt sammen med slåttetidspunktet. Det kan likevel være nødvendig å rydde lauvrenninger flere ganger utover i første sesongen, og i tillegg året etter.

Osp og or sprer seg ved rotskot, og rydding kan i mange tilfelle føre til utstrakt renning. Disse kan det derfor lønne seg å ringbarke (sokke). Det bør da skjæres et fem cm bredt band rundt treet

nedanfor nederste greina. Det er viktig at snittet er så dypt at all barken forsvinner, slik at transporten av næringsstoff helt sikkert er brutt. Det er lettest å ringbarke om våren. Etter tre sommere må de døde trea fjernes.

Stubber må kappes helt ned til bakken, enten i forbindelse med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubber vil gå raskere i forråtning om en skiller barken fra veden med et spett eller lignende, og så stapper jord i mellom. Med unntak av osp og or kan en også unngå renninger på denne måten. Dette kan til eksempel være aktuelt i kanter som hindrer lysinnstråling til slåttemarka.

Problemarter som bringebær- og rosekratt, brennesle, mjødurt eller liknende går normalt ut ved slått, men kan være avhengig av slått flere ganger per sesong i begynnelsen med ljå eller krattrydder. Ev. felt med einstape (bregne) bør slås ned med kjepp (ikke skjæres ned). På denne måten fortsetter bregna med å transportere næring fra røttene, og utarmer så rotsystemet sitt. Den bør så fjernes på høsten.

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker som finnes på DNS hjemmesider:
<http://www.dirnat.no/content/1916/>

B. Klevgardene; Nedre Sliper

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)						
*Navn på lokaliteten Klevgardene; Nedre Sliper			*Kommune Oppdal		*Områdenr.	
ID i Naturbase BN00027056		*Sist registrert i felt av: Øystein Folden			*Dato: 16.07.2011	
Tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): - Sterten, L. 2001 Vegetasjonskartlegging og skjøtselsplan. Klevgardene-Sliper-Dettli-området. Planteforsk Kvithamar forskningscenter. Grønn forskning 05/2001. 24 s. + kart.					Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:	
*Hovednaturtype: - Kulturlandskap, slåttemark (D01) 85 %			Utforminger: Frisk/tørr middels baserik eng (D0107) 85 % andel			
Tilleggsnaturtyper: - Kulturmark, hagemark (D05) 15%			Hagemark, bjørkehage (D0501) 15 % andel			
*Verdi (A, B, C): A – svært viktig		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): - NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim Herbariebelegg og krysslister. Utskrifter pr. desember 2004.				
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)						
Stedskvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (no):		Vegetasjonstyper:
< 20 m	X	God		Slått		Torvtekt
20 - 50 m		Svak	x	Beite	x	Brenning
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		
*OMRÅDESKILDRING (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)						

INNLEDNING: Lokaliteten har tidligere vært en del av BN00027056, Lønset: Sliper, Brattlia, som hadde denne lokalitetsbeskrivelsen, innlagt av GGa den 20.04.2005, basert på undersøkelser av ulike fagfolk, bl.a. J. Haugen (1929-1937), H. Vognild (1946), JIH (24.09.1978), samt noen gamle funn av ulike mosefolk: De fant da bl.a. bakkemynte, smånøkkel, vårskrinneblom, sandarve, fagerknoppurt, dvergmispel, lodnerubloom, vill-lin, bergmynte, dunkjempe og skåresildre. Registreringene tyder på verdifulle bergknauser, tørrbakker og/eller beitemarker. Området har blitt holdt i hevd i nyere tid, men det er usikkert hva slags kvaliteter som ligger her nå. Verdien settes her under tvil til viktig (B), men dette må avklares nærmere. Supplerende informasjon innlagt av GGa den 09.12.2005, basert på Sterten (2001), som beskriver området som et ugjødsla sauebeite rikt på urter og beitemarkssopp. Lokaliteten er terrassert ned mot elva/skogen. Særlig i kantene av disse terrassene, men også ellers, er det en interessant flora: bakkemynte, bakkessøte, bergmynte, bergskrinneblom, bergveronika, bitterbergknapp, brudespore, dunhavre, dunkjempe, fagerknoppurt, fingerstarr, gjeldkarve, gulsildre, hårstarr, jåblom, kransmynte, liljekonvall, lintorskemunn, lodnerubloom, mørkkongsløys, piggstarr, rundskolm, rødknapp, skåresildre, smånøkkel, stortveblad, sveltull, tysk mure, vill-lin, vårerteknapp, vårskrinneblom. Avgrensing og verdisetting må avklares nærmere.

Den nye lokalitetsbeskrivelsen er hovedsaklig innlagt av Øystein Folden den 07.12.2011 med enkelte senere justeringer. Da det skal utarbeides skjøtselsplaner for deler av kulturlandskapet tilknyttet de såkalte Klevgardene i Oppdal, ble lokaliteten oppsøkt den 16. juli 2011 av Øystein Folden: Store deler av arealet som inngår i den gamle lokaliteten er oppgjødslet og høstes med tyngre redskap. Verdier som eventuelt har vært der er trolig stort sett tapt. Gjenværende verdier kan finnes sporadisk i åkerøyer. Den vestlige delen av lokaliteten er hardt beita gjennom hele sesongen og har også tapt en vesentlig del av verdien sin. I nerkant er store verdier inntakt. Denne resten blir nå omdefinert til slåttemark. Sør og øst for denne er det ganske sikkert naturbeitemark av en eller annen utforming, men dette ble ikke undersøkt nærmere.

PLASSERING OG NATURGRUNNLAG: Lokaliteten ligger nedenfor riksvei 70, ved Sliper, i et kulturlandskap i terrasser nedover mot elva. Berggrunnen i området er ganske rik, og består for det meste av kalkstein/dolomitt og sandstein. Lokaliteten ligger trolig i mellomboreal vegetasjonssone (MB) nær grensa til sørboreal, og i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER: Hovednaturtypen er kulturlandskap og naturtypen er slåttemark (D01) som utgjør 85%. Resten er i hovedsak lauvskog på naturbeitemark, som vi har valgt å regne som hagemark (D05), 15%. Det er sannsynlig at det har vært hagemark i området, om ikke nødvendigvis her. Selv om det kan dreie seg om tilgroing over lengre tid, er det klart at det er en artsrikdom i overgangsonen som ikke vil ha godt av at lauvskogen fjernes helt. Det er nok flere utforminger av slåttemarka her, men trolig mest av tørr/frisk middels baserik eng (D0107), dunhavre-dunkjempe-utforming (G7b) (Fremstad 1997). Helt i sørøst av lokaliteten er det et lite areal, ca. 200 m² med brennesle.

ARTSMANGFOLD: Lokaliteten har innslag både av områder med noe lauvskog, og grunnlendte partier som gir et betydelig artsmangfold. Følgende arter ble observert i 2011: Arve, aurikkelsveve, bakkemynte, bakkesarve, bakkeveronika, berggull, bitterbergknapp, bjørk, bleikstarr, blåklokke, blåkoll, dunhavre, dunkjempe, einer, fagerknoppurt, gjeldkarve, gjetertaske, grasstjerneblom, gulaks, hassel, harerug, hegg, hvitkløver, hvitmaure, hårsveve, kransmynte, kratthumleblom, legeveronika, lintorskemunn, lodnerubloom, osp, prestekrage, rogn, rundbelg, ryllik, rødkløver, rødknapp, sibirbjørnekjeks, smalfrøstjerne (NT), småbergknapp, småsyre, stemorsblom, stormaure, sølvmaure, tepperot, tiriltunge, tunsmåarve, tveskjeggveronika, tyrihjel, tårnurt og vill-lin.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING:

Ved besøket på lokaliteten 16. juli 2011 gikk det noen sauer i området, muligens som følge av at gjerdet lå litt nede. Beitinga har foregått delvis før plantene har hatt anledning til å sette frø, og beitetrykket er også delvis svakt. Det går visstnok noen få værer i området hele sommeren, samt at det blir beita av sau ganske lenge utover forsommeren for å unngå å slippe sauene for tidlig pga. jervfaren.

Litt av arealet har renninger av lauvtre. Uten snarlig omlegging til skjøtsel i samsvar med tilrådinga vil naturverdiene reduseres, og arealet må også omklassifiseres igjen til naturbeitemark. Ellers kan en bemerke at det går en traktortrase over lokaliteten, til lauvskogsområdene mot elva.

Tidligere drift: I følge Høgset (2001) så ble det etablert fast bosetting på Sliper allerede i eldre jernalder. Følgelig må da Slipergardene være del av et eldgammelt kulturlandskap med sammenhengende husdyrhold i tusenvis av år. Denne aktuelle lokaliteten hører til Utesto Sliper (147/1).

Det er ikke så visst å vite hva Utesto, Sliper har gitt som avling og dermed leveveg for brukerne gjennom tidene, men ved folketellinga fra 1865 var det en buskap på 2 hester, 26 kyr og 27 sauer på garden. Det ble sådd 6 ½ tønne bygg og satt 2 tønner poteter. Dette synes å skulle gi relativt romslige kår for beboerne her, men det viser også at en stor del av heimebøen ble brukt til åkerland. Matrikkelutkastet fra ca 1855 bekrefter da også at mye av grovforet til buskapen ble hentet i skog og utmark. Det er noe usikkert hvor lenge det ble drevet på tradisjonelt vis i Utesto, Sliper, - dvs slått med slåmaskin/ljå og hesjing, men en må vel regne med at driftsmåten med tidlig slått og legging i silo kom i gang i løpet av 1960-tallet. Nåværende eier opplyser at det likevel aldri har vært slått til silo for på denne aktuelle lokaliteten. Fram til ca 1960 ble det drevet ljåslått nedover her og også nedover skogen mot Driva. Senere ble det slått med vanlig firehjulstraktor og graset ble oftest tørket til høy på marka. Så lenge det var melkeproduksjon på garden ble det etterbeitet av storfe om høstene. All slått av lokaliteten tok slutt ca ved midten av 1980-tallet.

Nåværende drift: På slutten av 1980-tallet ble det etablert en hjortefarm på garden, men den er nå nedlagt (ca år 2000). Ellers var det enda tradisjonell drift med litt allsidig husdyrhold der melkeproduksjon var det viktigste. Da nåværende eier tok over i 1991 ble det imidlertid omlegging i drifta og storfeholdet og melkeproduksjonen ble avvirket. I stedet ble saubesetningen utvidet slik at en nå har ca 180 vinterfora sau på garden, - noe som er litt mindre enn for noen år siden. Lokaliteten er ikke pløyd etter 1960, og det er ikke kjent om det har vært pløyd før den tid. Til sist på 1960-tallet ble det brukt litt kunstgjødsel, kasta på for hånd (Pers medd. Alf Breen).

Det er nå beita av sau både høst og vår og vårbeitinga kan vare så lenge som til den 10. juni før de blir sendt til fjells.

FREMMEDE ARTER: Ingen ble observert.

KULTURMINNER: Det er et steingjerde på østsiden av lokaliteten.

SKJØTSEL OG HENSYN: Sen slått, tørking av graset minst 2 dager på bakken, eventuelt hesjing, og så fjerning av avlinga er eneste skjøtsel som kan opprettholde verdiene. Tohjuls slåmaskin bør være godt egnet, og det vil være nødvendig med noe etterslått med ljå langs kantene. Etterbeite vil være bra, kanskje nødvendig. Arealet bør trolig være inngjerdet. Lokaliteten har en omkrets på ca. 630 m, men gjerdning kan gjerne inkludere litt større areal under forutsetning av at det er tilstrekkelig antall dyr som kan beite. Det vil være en fordel om en kan beite med forskjellige dyreslag, særlig sau og storfe, eventuelt hest, variere litt fra år til år. For å redusere osperenningene vil det være bra å ringbarke noen av ospene som står nærmest. 15% av arealet er regnet som naturbeitemark og bør fortsatt være tresatt, men det er viktig at disse områdene heller blir redusert enn øker i areal, og det er viktig å hogge ut en del lauvtre som står langs kanten av lokaliteten år om annet, og ellers tynne så det ikke blir tett. Kjøring i forbindelse med hogst bør skje på frosset mark. For å komme på tur med osperenningene i vestenden av lokaliteten kan en bruke beitepusser første året, men en må da rake vekk "avlinga".

Brenneslefeltet i sørøstenden: Slått flere ganger i sesongen og fjerning av "avlinga" straks vil redusere næringsoverskuddet og på sikt kunne føre til en forbedring.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP: Lokalteten utgjør i dag et relativt lite areal i et verdifullt kulturlandskap som står i fare for å gro igjen pga. mangel på skjøtsel i form av slått og husdyrbeiting. Den må regnes som en del av det verdifulle kulturlandskapet som går under navnet Klevgardene-Sliper-Detli.

Se mer i: Liavik, K. 1996. Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Sør-Trøndelag. Sluttrapport for Sør-Trøndelag. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvern avdelingen. Rapport nr. 5/96. 109 s. og Naturbase;

<http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn/asp/faktaark.asp?iid=KF00000004>

VERDIVURDERING: En finner i det minste en del dunhavre-dunkjempe-utforming i denne lokaliteten, en utforming av slåttemark som er regnet som sterkt truet. Dessuten sier håndboka at alle ugjødsel/lite gjødsel, artsrike slåttemarken uten skjæmmende inngrep og med langvarig og fortsatt pågående hevd skal verdisettes som svært viktige. I tillegg nevner håndboka som et kriterium for verdisettinga at lokaliteter som inngår i et helhetlig kulturlandskap også skal verdisettes som svært viktige. I dette tilfelle ser vi at denne slåttemarkslokaliteten, i det minste delvis oppfyller alle disse tre nevnte kriteriene og at den dermed må få verdien; Svært viktig - A. Verdien må reduseres hvis skjøtelsen forsetter på feil måte, eller uteblir.

KARAKTERARTER:

Dunhavre
Dunkjempe
Fagerknoppurt
Prestekrage
Vill-lin

RØDLISTEARTER:

Rankfrøstjerne (NT)

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtelsesplan: 09.01.2012	UTFORMA AV: FINN OLDERVIK OG ØYSTEIN FOLDEN	FIRMA: BIOREG AS		
EU89-UTM Sone 32 Ø=508261 N= 6938526	Gnr/bnr. 147/1	AREAL(nåværende): 11,7 dekar	AREAL etter evt. restaurering: 12 dekar	Del av verneområde? Nei!

MÅL:

Hovedmål for lokaliteten:

- Lokaliteten skal holdes i god hevd med årlig slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. A-verdien på lokaliteten skal opprettholdes ved at populasjoner av ev rødlistearter og andre gode naturengarter skal holdes på dagens nivå, eller økes.
- Det er også et mål at slåttemarka etter hvert kan få tilbake den typiske slåttemarksstrukturen den trolig har hatt tidligere.
- Slåttemarka skal ligge i et åpent landskap og kantsoner skal ikke skygges ut av skog og kratt.
- Slåttemarka skal ikke gjødsles.
- Uttransport av tørt høy bør gjøres med lettere kjøretøy på denne lokaliteten, f.eks. ATV eller elgtrekk.

Tilstandsmål arter:

- Artsmangfoldet i slåttemarka skal opprettholdes jf. artslistene over.
- Populasjoner av artene i lista over karakterarter skal opprettholdes.
- Populasjonen av rødlistearter skal opprettholdes eller helst utvides.

Mål for nedkjemping av problemarter/gjengroing:

- Lauvtrekratt og einer på slåtteenga skal ikke forekomme.
- Brenneslefeltet skal i første omgang dempes og etter hvert fjernes.

AKTUELLE TILTAK:	Prioritering (år)	Kostnad kr/timetall	Kontroll /dato:
Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle:	2012, 2014	30 t à kr. 300,-	senhøst
<ul style="list-style-type: none"> Tynning i beiteskogfeltene, tynning i randskog, annethvert år til tilstanden er god. 	2012	kr. 9.000,- pr. år	2012 og 2014
<ul style="list-style-type: none"> Fjerning av renninger 	2012, 2013	kr. 2.000,-	2012, 2013
<ul style="list-style-type: none"> Nytt gjerde + grind for en del av lokaliteten 		150 m pr år á kr. 75 pr. m ¹ =	
Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:		kr. 11.250,- +	
<ul style="list-style-type: none"> Sein slått - tidligst slutten av juli eller først i august 	årlig	grind = kr. 1500,-	2012, 2014
<ul style="list-style-type: none"> Raking, vending og bortkjøring av høy for bruk som husdyrfór etter minst to dagers tørking. 	årlig	12 dekar à kr. 1.800,- =	2012, 2014
<ul style="list-style-type: none"> 		Kr. 21.600,-	
		Samla sum 1. året:	
		Kr. 45.350,-	
UTSTYRSBEHOV:			
<ul style="list-style-type: none"> - tohjuls slåmaskin vil lette mye av slåtten - ljå, rive, høygaffel - ATV eller såkalt elgtrekk kan være gode alternativ, - både for å kjøre ut høy og i forbindelse med hogsten. 			
OPPFØLGING:			
Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år:			
Behov for registrering av spesifikke artsgrupper:			
På enkelte parti av slåttemarka bør det være potensiale for beitemarksopp som med fordel kan undersøkes. Videre bør en se etter orkideer og marinøkler som en kan forvente i området når det ikke blir mye vårbeite med sau. Smalfrøstjerne er også en art en bør se etter.			
Tilskudd søkt år:		Søkt til:	
Tilskudd tildelt år:		Tildelt fra:	
Skjøtselsavtale parter:			
ANSVAR:			
Person(-er) som har ansvar for iverksetting av skjøtselsplanen.			

Kilder

Litteratur:

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Fremstad, E. og Moen, A. (red). 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. - NTNU Vitenskapsmuseet. Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Høgset, G. 2001. Lønset og Storlidalen. Gards- og slektshistorie for Oppdal. Bind I. Utgitt av Oppdal kommune. S. 289 - 292.

Muntlige kilder:

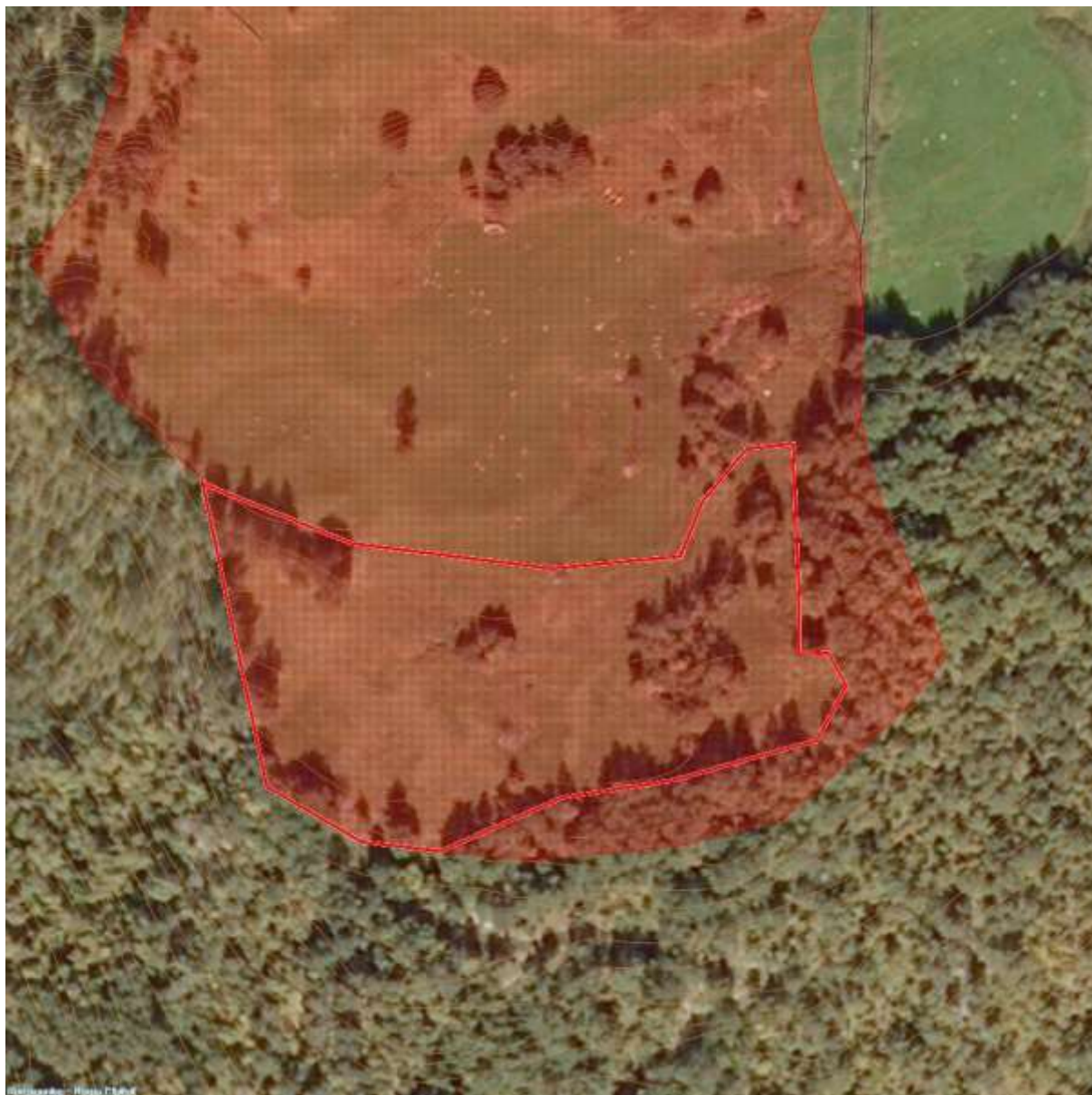
Alf Breen, Lønset 7340 Oppdal Tlf. 952 68 550 (Eier)

¹ På grunn av grunnlendt mark, må mange av gjerdestolpene festes med fjellbolt. Av den grunn er taksten satt noe høyere enn vanlig her.

Internett:**Dato**

01.12.11

01.12.11

NettstedDirektoratet for naturforvaltning, [Naturbase](#)Artsdatabanken, [Rødlista](#) og [Artskart](#)**Ortofoto/kart**

Figur 2. Dette ortofotoet fra Gislink viser avgrensinga av den aktuelle lokaliteten sentralt i bildet. Samlet, inkl. hagemarka utgjør lokaliteten ca 14,2 dekar.

Bilde

Figur 3. Foto; Øystein Folden 16.07.2011 ©. Bildet er tatt fra helt vest i lokaliteten og østover. Vegetasjonen på venstre side henger utover slåttemarka og må begrenses noe. Vegetasjonen på høyresida står på toppen av en høy skrent som begrenser mulighetene for fjerning, men en og annen osp kan ringbarkes.

Figur 4. Foto; Øystein Folden 16.07.2011 ©. Dette bildet er tatt i vestre del av lokaliteten. Renningene er beita av, men ikkje døde, og må fjernes. Ved årlig slått og etterbeite vil en få bukt med problemet.

Figur 5. Foto; Øystein Folden, 16.07.2011 ©. Fotografen har stått i skyggen av en liten trekrull litt vest for midten av lokaliteten, og vi ser det største tresatte området litt lenger øst. Som en ser er det stedvis litt berg i dagen, noe som medfører større artsvariasjon.

Figur 6. Foto; Øystein Folden 16.07.2011 ©. Bildet er tatt østover og viser det sørøstre hjørnet av lokaliteten. Midt på bildet er det et område med brennesle som en bør prøve å redusere og på sikt fjerne. Også her er det tydelig behov for tynning av vegetasjon.